

Q&A – SEMINÁŘ PRO PŘÍJEMCE – PLNĚNÍ POSTUPŮ OTEVŘENÉ VĚDY V KONTEXTU NOVÝCH METODICKÝCH DOPISŮ

1. Jaký máme uvést odkaz v soupisce na publikaci uloženou v repozitáři a jak postupovat v případě, že publikace již má DOI přidělené vydavatelem?

Odpověď: Do souhrnné soupisky pro vykazování indikátorů se uvádí URL záznamu publikace v repozitáři, tedy odkaz na konkrétní záznam uložené verze (např. AAM) tak, jak je uveden ve vyhledávací liště (kratší verze). Odkaz má směřovat na tzv. landing page daného záznamu, nikoli přímo na plný text publikace (PDF).

Pokud má publikace již přidělené DOI od vydavatele, není vhodné jí přidělovat další DOI. Například repozitář Zenodo umožňuje převzít DOI přidělené vydavatelem a v takovém případě se nové DOI nevytváří. Přidělení dvou DOI k jedné publikaci by vedlo k tříštění identifikace a k nejednoznačnému generování citací.

2. Mají se při vykazování uvádět všechny verze dat uložených v repozitáři, pokud byla data v průběhu času opravována nebo aktualizována?

Odpověď: Pokud byly v datech identifikovány chyby (např. na základě připomínek ŘO OP JAK), je nutné data v repozitáři aktualizovat. K tomu slouží mechanismus verzování, který většina kvalitních repozitářů podporuje. V repozitáři by měla zůstat dostupná původní verze dat a zároveň by měla být nahrána nová, opravená verze. Jednotlivé verze by měly být jasně označeny, aby bylo zřejmé, která je aktuální a která byla nahrazena. Postup se může lišit podle typu chyby. Pokud se jedná o chyby v metadatech, obvykle je možné je v repozitáři přímo opravit bez nutnosti vytvářet novou verzi datového souboru. Pokud se však chyby týkají samotných dat (např. nevhodný formát, neúplnost, nesprávná struktura), je vhodné nahrát novou verzi datové sady.

Obecně platí, že data uložená v repozitáři musí odpovídat principům FAIR, měla by být v souladu s publikací, k níž se vztahují, a měla by být správná a použitelná.

3. Jak lze ověřit, zda je repozitář důvěryhodný pro ukládání publikací nebo výzkumných dat?

Odpověď: Pro ověření konkrétního repozitáře lze využít veřejné registry repozitářů, jako jsou [OpenDOAR](#), [Re3data](#) nebo [FAIRsharing](#).

Pokud repozitář není v uvedených registrech dohledatelný, je vhodné posoudit jeho důvěryhodnost podle následujících kritérií:

- Je repozitář certifikovaný? (např. uveden v seznamu certifikovaných repozitářů [CoreTrustSeal](#))
- Pracuje s perzistentními identifikátory (PID) a umožňuje jejich přidělení?
- Poskytuje otevřený přístup k uloženému obsahu a umožňuje připojit k objektu licenci?
- Poskytne úvodní stránku s metadaty, tzv. landing page?
- U dat navíc: umožňuje repozitář verzování?

Certifikace (např. CoreTrustSeal) je výhodou, nikoli však nezbytnou podmínkou, řada důvěryhodných repozitářů certifikát nemá. Pokud repozitář splňuje výše uvedené principy a je běžně využíván odbornou komunitou v daném oboru, lze jej považovat za důvěryhodný.

4. Dokládá se nějakým specifickým způsobem to, že si autor ponechal majetková práva?

Odpověď: Ponechání majetkových práv se nedokládá žádným zvláštním dokumentem. V případě, že si autor ponechal autorská práva (copyright), bývá tato skutečnost zpravidla uvedena přímo v publikaci, typicky v PDF verzi článku, kde je jasně uvedeno, komu náleží copyright.

Pokud došlo k převodu výhradních (exkluzivních) práv na vydavatele, bývá tato informace rovněž v publikaci uvedena. Informace o režimu práv tedy obvykle vyplývá přímo z publikovaného článku a zvláštní forma dokládání se tak nevyžaduje.

5. Lze workshopy považovat za aktivitu Citizen Science?

Odpověď: Workshopy se za Citizen Science nepovažují automaticky. Rozhodující je jejich charakter a zejména míra aktivního zapojení účastníků do výzkumného procesu.

Pokud jde o formát, kdy výzkumník pouze prezentuje výsledky, něco vysvětluje nebo účastníky vzdělává, jedná se o popularizační či vzdělávací aktivitu, nikoli o Citizen Science.

Naopak o Citizen Science lze uvažovat v případě, kdy jsou účastníci do výzkumu zapojeni aktivně, například se podílejí na sběru nebo interpretaci dat, či na jiných fázích výzkumného procesu. Důležité je, aby jejich zapojení nebylo pouze pasivní, ale aby přispívalo k samotnému výzkumu.

Důležitým principem Citizen Science je také obousměrnost. Nestačí data od účastníků získat a dále s nimi pracovat bez další komunikace. Pokud výzkumný tým data využije, měl by účastníky informovat o tom, k jakým závěrům jejich zapojení přispělo, například prostřednictvím webu projektu, sociálních sítí nebo jinou vhodnou formou.

Pro lepší orientaci v principech a příkladech občanské vědy doporučujeme využít také portál <https://www.citizenscience.cz/>.

Pro správné vykázání je nutné doložit, jakým způsobem byla účast zapojených osob aktivní a jak přispěla ke spoluvytváření výzkumných záměrů nebo výzkumných procesů.

6. Je po vydání nového metodického dopisu k principům otevřené vědy s účinností od 2. 12. 2025 možné převádět finanční prostředky z kapitoly Publikační náklady do jiných kapitol rozpočtu?

Odpověď: Ano bude to možné, pokud je převod řádně zdůvodněn.

7. Stačí u výzkumných dat uvést dedikaci pouze v README souboru?

Odpověď: Dedikaci projektu je vhodné uvádět v metadatech repozitáře, nikoli přímo v samotných datových souborech. Metadatová pole zajistí, že informace bude správně evidována, bude vyhledatelná a jednoznačně propojená s datovým souborem.

V souboru README je vhodné uvést ostatní doplňující informace, například kontext k datům, vysvětlující poznámky nebo informace, které mají uživatelům pomoci s interpretací dat či jejich dalším využitím.

8. Kde je vhodné ukládat preprinty, pokud není k dispozici oborový preprintový server?

Odpověď: Preprint by měl být zveřejněn na platformě, kde se k němu dostane relevantní odborná komunita, která může práci číst, komentovat a případně na ni reagovat. Preprinty se tedy nedoporučuje ukládat do institucionálních ani obecných repozitářů, jako je např. Zenodo.

Pokud ve vašem oboru neexistuje specializovaný preprintový server, je vhodné využít některý z obecnějších preprintových platforem, které pokrývají více oborů. Přehled takových platforem

najdete např. v [Directory of Open Access Preprint Repositories](#), online databázi preprintových repozitářů, kde lze vyhledat vhodnou platformu podle vědní oblasti a dalších parametrů.

9. Je nutné ukládat do repozitáře všechna podkladová data? Jak postupovat v případě veřejně dostupných materiálů (např. legislativní texty) a rozhovorů, které nelze běžně zveřejňovat nebo po anonymizaci/pseudonymizaci nejsou využitelná pro další výzkum?

Odpověď: Do repozitáře je nutné ukládat taková podkladová data, která umožňují ověření výsledků výzkumu a mohou případně sloužit dalšímu vědeckému využití. Nejde tedy o povinnost ukládat veškerá data, ale o ta data, z nichž vycházejí závěry výzkumu a která mohou být relevantní pro jejich interpretaci či ověření jinými výzkumníky.

Veřejně dostupné materiály, jako jsou například legislativní texty, není nutné do repozitáře ukládat; stačí na ně odkazovat prostřednictvím řádné reference v samotném článku.

V případě rozhovorů je situace individuální a je vhodné ji posuzovat s ohledem na oborové standardy. Při rozhodování je vhodné zohlednit, nakolik jsou rozhovory podstatné pro ověření závěrů výzkumu, do jaké míry by jejich zpřístupnění umožnilo jiným výzkumníkům porovnat interpretaci dat a zda mohou mít potenciál pro další vědecké využití, například při aplikaci jiné metodologie nebo při pohledu z jiného oboru. Pokud by další výzkumník mohl díky těmto datům posoudit, zda rozdílné závěry vyplývají z odlišných dat nebo z jejich interpretace, má smysl data do důvěryhodného repozitáře uložit. Naopak pokud po anonymizaci či pseudonymizaci data ztrácejí výpovědní hodnotu a nelze předpokládat jejich další smysluplné využití, jejich ukládání do repozitáře nemusí být nezbytné.

10. Je nutné dokladovat, že zahraniční spoluautor nesouhlasí s uveřejněním publikace ve formě preprintu? Pokud ano, jakým způsobem?

Odpověď: Obecně doporučujeme mít se zahraničními spoluautory (zejména při dlouhodobé spolupráci) uzavřenou písemnou dohodu, která upravuje pravidla publikování a nakládání s daty. Tato dohoda by měla řešit například podmínky zveřejňování publikace, volbu licencí, ukládání a zveřejňování dat a další otázky související s publikováním výsledků. Pokud takový dokument existuje, je vhodné jej předložit ŘO OP JAK. V případě, že žádná rámcová dohoda uzavřena není, je nutné řešit situaci individuálně.

11. Kdy je možné zveřejnit preprint a jakou licenci zvolit? Lze jej zveřejnit ještě před zahájením nebo v průběhu recenzního řízení?

Odpověď: Preprint lze zveřejnit jak před zahájením recenzního řízení, tak v jeho průběhu. Smyslem preprintu je včasné sdílení výzkumného výstupu ještě před ukončením standardního publikačního procesu. Pro účely vykazování však platí, že preprint musí být zveřejněn před oficiálním přijetím článku vydavatelem a musí souviset s odbornou publikací, která byla následně kladně přijata k publikování. Preprint se zároveň uvádí v souhrnné soupisce k vybraným indikátorům u dané publikace, k níž se vztahuje; pokud tedy publikace nevznikne nebo není přijata k publikování, není relevantní ani její preprint a publikace jako celek se nevykazuje.

Volba licence je na autorech. Doporučujeme využít licenci Creative Commons CC BY.

12. Jak lze vyjednat ponechání autorských majetkových práv u vydavatele?

Odpověď: Autor má při vyjednávání s vydavatelem obvykle omezenou vyjednávací pozici, zejména pokud standardní smlouva automaticky převádí autorská práva na vydavatele. V rámci OP JAK byla

vydána [Open Science Policy](#), která je dostupná na webu Řídícího orgánu v anglické verzi. Kromě toho je OP JAK jakožto poskytovatel vyžadující otevřený přístup k publikacím zahrnut ve vyhledávači [Open Policy Finder](#), což autorovi poskytuje argument, že požadavek na ponechání majetkových práv vyplývá z povinnosti stanovené poskytovatelem, nikoli z osobní preference. Ne všichni vydavatelé však takovýto závazek otevřeného přístupu respektují. Doporučeným postupem je při prvním zaslání manuskriptu do časopisu uvést do průvodního dopisu editorovi text uvedený níže, který byl ŘO rozeslán příjemcům v červenci 2025.

"This work has been funded by a grant from the Programme Johannes Amos Comenius under the Ministry of Education, Youth and Sports of the Czech Republic [project number]. As set out in the Legal Act, beneficiaries must ensure that the open access to the published version or the final peer-reviewed manuscript accepted for publication is provided immediately after the date of publication via a trusted repository under the latest available version of the Creative Commons Attribution International Public Licence (CC BY) or a licence with equivalent rights."

"Tato práce byla financována z dotace Operačního programu Jan Amos Komenský Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy [číslo projektu]. Jak je uvedeno v právním aktu, příjemci musí zajistit, aby neprodleně po dni publikování byl prostřednictvím důvěryhodného repozitáře zajištěn otevřený přístup k publikované verzi nebo k finálnímu recenzovanému rukopisu přijatému k publikaci pod poslední dostupnou verzí mezinárodní veřejné licence Creative Commons Attribution (CC BY), nebo licencí s rovnocennými právy."

13. V případě, že byl článek vytvořen v rámci většího kolektivu vědců, kdy je například pouze jeden autor součástí projektu OP JAK, je nutné, aby byly zveřejněny data všech zapojených institucí, které se podílely na tvorbě článku?

Odpověď: Povinnost se týká uložení podkladových dat, na jejichž základě článek vznikl, a to bez ohledu na to, která instituce tato data vytvořila. Rozhodující je, že se jedná o relevantní výzkumná data vztahující se k danému článku. Je však důležité zdůraznit, že uložení dat do důvěryhodného repozitáře automaticky neznamená jejich zveřejnění. Povinnost se týká uložení dat, nikoli nutně jejich otevřeného zpřístupnění. Pokud některý z partnerů nesouhlasí s otevřeným sdílením dat, je možné přístup k datům omezit nebo je uložit v neveřejném režimu. V takovém případě je nutné tuto skutečnost zaznamenat a odůvodnit v Plánu správy dat.

14. Co dělat, pokud vydavatel neumožňuje zveřejnění preprintu?

Odpověď: Pokud vydavatel zveřejnění preprintu neumožňuje, není nutné preprint za každou cenu publikovat ani volit jiný časopis pouze z tohoto důvodu. V takovém případě postačí tuto skutečnost jasně uvést do soupisky v části nepovinné postupy OV sloupce „Komentář k plnění požadavků otevřené vědy“ (například konstatováním, že vydavatel zveřejnění preprintu neumožňuje). Cílem není vytvářet tlak na změnu publikační strategie, ale podpořit otevřené sdílení tam, kde je to možné. Pokud je omezení ze strany vydavatele srozumitelně vysvětleno, je takový postup považován za relevantní a akceptovatelný.

15. Pokud se příjemce zavázal plnit nepovinné postupy otevřené vědy (např. preprinty nebo otevřené recenzní řízení) pouze u části výstupů, mění metodický dopis k principům otevřené vědy s účinností od 2. 12. 2025 (u výzvy Návraty od 22. 1. 2026) tento závazek?

Odpověď: Metodický dopis v tomto ohledu nepřináší žádnou změnu. Nepovinné postupy je příjemce povinen plnit v takovém rozsahu, ke kterému se zavázal v právním aktu.

- 16. Je možné po přijetí metodického dopisu k principům otevřené vědy s účinností od 2. 12. 2025 (u výzvy Návraty od 22. 1. 2026) opětovně vykázat publikace, které dříve nesplňovaly pravidla otevřené vědy?**

Odpověď: Ano, publikace, které dosud pravidla nesplňovaly, lze opětovně vykázat, pokud jsou dodatečně splněny všechny požadované podmínky.

- 17. Výzva Špičkový výzkum omezovala úvazek data stewarda na maximálně 0,1 FTE. Je po přijetí metodického dopisu k principům otevřené vědy s účinností od 2. 12. 2025 možné tento úvazek navýšit a z jakých prostředků lze navýšení financovat?**

Odpověď: Ano, výši úvazku je možné stanovit podle skutečných potřeb projektu. Navýšení úvazku je možné financovat v souladu s pravidly pro přesuny finančních prostředků stanovenými v PpŽP (obecná i specifická část příslušné výzvy). U výzvy Špičkový výzkum je také nutné respektovat omezení, že prostředky z jednotkových nákladů na mobility nelze převádět do jiných rozpočtových položek.

- 18. Jak postupovat při zpracování Plánu správy dat (DMP), pokud projekt nepracuje s výzkumnými daty (např. některé humanitní projekty pracující pouze s primárními zdroji, literaturou nebo bibliografií)?**

Odpověď: V případech, kdy projekt skutečně nepracuje s výzkumnými daty, je možné tuto skutečnost v DMP vysvětlit. Takové situace jsou však poměrně specifické a je nutné je vždy posuzovat individuálně s ohledem na charakter projektu. Doporučujeme proto postup předem konzultovat s příslušným projektovým administrátorem OP JAK.

- 19. Kdy bude možné požádat o změnu právního aktu a budou změny pravidel uvedené v metodických dopisech k principům otevřené vědy s účinností od 2. 12. 2025 (u výzvy Návraty od 22. 1. 2026) promítnuty do Příručky postupů otevřené vědy?**

Odpověď: Metodické dopisy k SPpŽP týkající se povinných postupů otevřené vědy jsou již účinné, a je tedy možné na jejich základě požádat o změnu právního aktu. Dne 23. 2. 2026 byla vydána Příručka postupů otevřené vědy verze 1.2, ve které jsou zapracovány změny vyplývající z vydaných metodických dopisů. Zároveň je v přípravě komplexní a koncepčně přepracovaná verze 2.0, jejíž vydání je plánováno v průběhu roku 2026.

- 20. Je při využití nástroje DSW a šablony MŠMT dostačující vyplnit všechny relevantní otázky v DSW a vygenerovat výsledný dokument, nebo je nutné do vygenerovaného dokumentu dále zasahovat?**

Odpověď: V nástroji DSW je k dispozici šablona MŠMT vycházející ze šablony programu Horizont Evropa, jejíž použití OP JAK vyžaduje. Pokud v nástroji DSW vyplníte všechny relevantní otázky, je v zásadě dostačující vygenerovat výsledný dokument. Tuto šablonu můžete dále upravovat a doplňovat podle specifických potřeb projektu, samozřejmě při zachování povinných náležitostí stanovených OP JAK.

- 21. Je pravidly OP JAK vyžadována povinnost mít v repozitáři dvě samostatná DOI, a to jedno pro článek a druhé pro dataset? Kde je tento požadavek uveden v pravidlech?**

Odpověď: Pravidla stanovují povinnost zajistit otevřený přístup k publikacím a současně ukládají povinnost zpřístupnit výzkumná data v souladu s principy FAIR.

Z hlediska těchto principů je klíčový zejména princip vyhledatelnosti („to be Findable“), který předpokládá, že dataset má vlastní perzistentní identifikátor (typicky DOI). Pokud jsou data pouze přílohou článku bez samostatného perzistentního identifikátoru, nelze jejich dohledatelnost a citovatelnost považovat za plný soulad s principy FAIR.

22. Je možné splnit požadavek na zpřístupnění výzkumných dat uložením pouze „Supplementary information“ v repozitáři?

Odpověď: Ne, Supplementary information nejsou data podkladová, ale doplňující, kterými podporujete závěry publikace, případně obsahují data, která se například nevlezla do samotného rozsahu článku. To znamená, že pro splnění povinných postupů otevřené vědy nestačí vykazovat Supplementary information. Vždy to musí být podkladová výzkumná data uložená samostatně v repozitáři, která mají svůj vlastní perzistentní identifikátor (např. DOI, aby byla samostatně dohledatelná a citovatelná).

Uložení samotných supplementary materials proto není považováno za splnění požadavku na zpřístupnění výzkumných dat.

23. Lze uplatnit publikaci v rámci indikátorů, pokud v Acknowledgementu není uveden projekt OPJAK?

Odpověď: Dedikace OP JAK není povinností, ale je výhodou pro následné administrativní ověření. Zároveň platí, že uvedení více dedikací není pro započtení do indikátoru vylučovací.

24. Je nutné ukládat Plán správy dat (DMP) do repozitáře (např. v PDF)? Pokud ano, jaké/jaká verze?

Odpověď: Uložení Plánu správy dat (DMP) do repozitáře není povinné. Záleží na rozhodnutí příjemce, zda jej chce zveřejnit, např. jako příklad dobré praxe. V rámci OP JAK má příjemce povinnost DMP vypracovat, průběžně jej aktualizovat, a předkládat jej ŘO podle stanovených pravidel.

25. Jak postupovat, pokud vydavatel neumožňuje licenci CC BY 4.0 a nabízí pouze restriktivnější CC licenci? Lze takovou publikaci vykázat?

Odpověď: Pokud vydavatel neumožňuje licenci CC BY, může být článek opatřen restriktivnější licencí, ale pouze za předpokladu, že umožňuje okamžitý otevřený přístup, tedy bez embarga.

V případě, že je publikace umístěna tzv. „za paywallem“, nelze ji považovat za výstup splňující principy otevřené vědy a není ji tedy možné v rámci indikátoru vykázat.

26. Jaký je rozdíl mezi vykazováním nepovinných postupů v soupisce a v dokumentu Dokladování nepovinných postupů OV?

Odpověď: V soupisce se typicky vykazují nepovinné postupy vztahující se přímo k publikacím, to znamená preprinty, registrované zprávy, nebo otevřená review. Ostatní nepovinné postupy, které se netýkají konkrétní publikace, se předkládají v samostatné příloze Dokladování nepovinných postupů OV.

27. Dodržování pořadí datasetů a publikací implikuje, že se očekává, že 1 článek = 1 dataset. Jak postupovat v případě, když k jedné publikaci náleží více datasetů? Lze uvést více URL odkazů v jedné buňce?

Odpověď: Ano, je možné uvést více odkazů na datasety v jedné buňce. Doporučujeme přitom zachovat logické pořadí publikací a datasetů i v případech, kdy má jedna publikace více datasetů. Zachování číslování výrazně usnadní administrátorům projektů párování publikací s daty a urychlí kontrolu soupisky.

28. Platí povinnost uložit do repozitáře publikace druhů B, C a D, které nejsou otevřeně zpřístupněny (např. podle zákona 328/2025 §82 odst. 2), když z pohledu vykazování publikací v OP JAK nemusí být tyto publikace do repozitáře ukládány?

Odpověď: Podle pravidel OP JAK příjemce není povinen dodržovat postupy otevřené vědy u výsledků typu B (odborná kniha), C (kapitola v odborné knize) a D (stať ve sborníku). Pokud však existuje/bude existovat zákonná povinnost ukládat tyto výsledky do repozitáře, je příjemce povinen ji dodržet, nezávisle na pravidlech OP JAK.

29. Pokud byla na základě vydaných metodických dopisů zrušena povinnost otevřeného přístupu u kapitoly v knize, může autor udělit vydavateli výhradní licenci?

Odpověď: Ano může, nicméně převod majetkových práv nedoporučujeme.

30. Je nutné zveřejnit preprint u každé publikace vzniklé v rámci projektu? Bude publikace uznatelná a započitatelná do příslušného indikátoru i v případě, že preprint zveřejněn nebude?

Odpověď: Zveřejňování preprintů patří mezi nepovinné postupy otevřené vědy a je vlastním závazkem příjemce. Pokud preprint není možné z relevantních důvodů zveřejnit, je nutné tuto skutečnost řádně odůvodnit. Absence preprintu však není důvodem k nezapočítání publikace do indikátoru.

31. Je nutné informovat vydavatele, u kterého je publikace aktuálně v recenzním řízení, o plánovaném zveřejnění preprintu?

Odpověď: Toto je dáno pravidly vydavatele, u kterého je aktuálně publikace v recenzním řízení.

